

A U R A

TIDSKRIFT FÖR AKADEMISKA STUDIER AV NYRELIGIOSITET

Raëlrörelsen: En vetenskaplig religion eller en religion i vetenskapsliknande klädnad?

Erik A. W. Östling

Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet, Vol. 1 (2009), 70–103.
doi: <https://doi.org/10.31265/aura.456>

De första tio årgångarna, utgivna mellan 2009 och 2018, av *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) publicerades ursprungligen i tryckt format. Från och med volym 11 (2020), har tidskriften omarbetats till en diamond open access-tidskrift, och har bytt namn till *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). Samtliga artiklar, redaktionella texter och bokrecensioner från volymerna 1–10 publiceras nu online med open access (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) med tillstånd från författarna.

For the first ten volumes, published between 2009 and 2018, *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) was exclusively available in printed form. Starting with volume 11 (2020), the journal is re-envisioned as a diamond open access journal and will be renamed *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). All articles, editorials, and reviews from volumes 1–10 are published online in open access form (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) with the permission of the author(s).

Raëlrörelsen: En vetenskaplig religion eller en religion i vetenskapsliknande klädnad?

Erik A. W. Östling

Det vetenskapliga studiet av religiösa föreställningar i vilka utomjordningar fyller en central funktion (så kallade UFO-religioner¹) har sedan tidigt 1990-tal fått en allt mer framträdande roll i det övergripande studiet av nya religiösa rörelser (Rothstein 1992: 25-26, 1998: 81). Klassiska verk som Festingers (et al.) *When Prophecy Fails* (1956), och Jungs *Flying Saucers* (1959) har nu kompletterats med ett antal antologier (se till exempel Lewis 1995, 2000, 2003; Partridge 2003a; Tumminia 2007).² Den till antalet medlemmar största av de religiösa rörelser som florerar inom detta fält är *The International Raëlian Movement* (hädanefter kallade *Raëlrörelsen*) (Palmer 2004: 32;

¹ Även om UFO-religioner tenderar att vara den paraplybeteckning som mest används händer det att begrepp som UFOologi (Saliba 1995: 16) eller UFOism (Ellwood 1973: 134) används. Det är min mening att det förra bör reserveras som benämning på de grupper som explicit söker bedriva "forskning" (oaktat vilken hypotes de driver) om ett tilltänkt UFO-fenomen. Man kan även ifrågasätta lämpligheten med termen UFO (unidentified flying object) då den syftar på ett tilltänkt okänt fenomen (se Hynek 1972: 10 och Condon 1969: 9 för två kontrasterande definitioner av vad UFO står för), samtidigt som de religiösa tolkningar vi i studiet av UFO-religioner rör oss med klart slår fast vad som ligger bakom UFO-fenomenet. Termen IFO (identified flying object) (se till exempel Davis 1957: 31) skulle kunna tillämpas men ter sig främmande i och med den hegemoniska status som termen UFO har.

² Vad gäller studier som nämner Raëlrörelsen och Raël kan det nämnas att Raël finns omnämnd redan i Vallées starkt religionskritiska *Messengers of Deception* (1979: 141-145). På senare år har främst Susan Palmer trätt fram som den stora auktoriteten på rörelsen med en publicerad monografi, *Aliens Adored* (2004), och ett antal artiklar och kapitel (1994, 1995a, 1995b; Sentes & Palmer 2000). Andra forskare är Mikael Rothstein (1992, 1993, 1996, 2000, 2001) och George Chryssides (2000, 2003).

Rothstein 2000: 117-118) som i skrivande stund säger sig ha 65 000 medlemmar i 103 länder.³

Raëlianerna erbjuder religionsforskaren ett intressant exempel på samtida religiöst skapande. En religion där sinnlig njutning inte är tabubelagt, varför den av vissa kallats för hedonistisk (Chryssides 2003: 45), och där livet efter detta skapas på teknologisk väg. Samtidigt är detta i grund och botten en religion lika traditionell som vilken annan, oaktat dess moderna innovationer.

I denna artikel ämnar jag försöka relatera den raëlianska antropogoniska uppfattningen till en vidare teoritradition om utomjordingars centrala position i människans historia. Jag kan på inget sätt göra anspråk på någon större originalitet, men jag vill placera Raëlrörelsen i en vidare kontext. I denna uppgift ingår en analys av raëlianernas teologiska uppfattningar och hur dessa har uppfattats inom den akademiska forskningen, samt av hur vetenskap, som ljuset i okunskapens mörker, får en legitimitetsgivande roll inom denna religion.

En religion blir till

I alla religioner figurerar någon form av religiös, mytologisk historia som relaterar hur religionen i fråga kom till, hur sanningen uppenbarades eller hur grundaren kom till insikt. Raëlrörelsens mytologiska historia berättar hur Claude Vorilhon, en fransk motorsportjournalist och före detta sångare och racerförare, en decemberdag 1973 för första gången mötte Yahweh, ledaren för den grupp av utomjordiska vetenskapsmän som skapat livet på jorden. Via telepati hade Claude styrts att ta en tur i de en gång vulkaniska bergen kring Clermont-Ferrand i södra Frankrike och där kom Yahweh honom till mötes i ett flygande tefat och bad honom stiga ombord. Under sex dagar kom Claude att instrueras i människans sanna historia, en historia som tar sin början för 22 000 år sedan när en grupp forskare valde ut vår jord för att

³ <http://raelianews.org/print.php?news.370> 24/1 2009.

utföra ett vetenskapligt experiment – skapandet av liv via avancerade kunskaper i genteknik. Spåren efter denna skapelse står att finna i Bibeln, vilket är det verk man främst använder sig av, men även i andra religioners texter, då praktiskt taget alla historiska religioner anses ha uppkommit till följd av möten mellan utvalda människor och dessa utomjordingar (Raël 1974: 17-23, 29-30, 111, 120, 145, 152; Raël 1978: 49, 69). Dessa spår måste dock vaskas fram, för trots att Bibeln bevarat sanningen om människans ursprung intakt, har den förvanskats och mystifierats, och lager av ”poetic babblings” (Raël 1998: 20)⁴ har lagt sig över den sanna kärnan. Den kanske mest centrala av dessa förvanskade delar är den som talar om en ensam, övernaturlig (vi kommer att återkomma till det begreppet senare) skapare. Yahweh berättar att där Bibeln talar om Gud, är det egentligen en feltolkning av hebreiskans Elohim (Raël 1974: 30, 114):

Their story, as related in The Bible, does not refer to the work of an Almighty, Spiritual and Immaterial God, but rather a fantastic scientific experiment carried out by Beings known in the original biblical Hebrew text as ‘Elohim’. This word does not mean ‘God’ as primitive translators would make us believe, but literally ‘Those who came from the sky’.

Furthermore, it is important to stress that this word is a plural, the singular being Eloha which means ‘The one who came from the sky’, which could lead to confusion. It is therefore a word meaning ‘those who came from the sky’ that primitive man dared to translate to a singular word ‘God’. This is certainly the greatest fraud ever realised on Earth. (Raël 1986: 2-3)

Genom historiens gång har Elohim instruerat människor att agera som deras budbärare på jorden, så att sanningen, den dag när människan är mogen att förstå sitt ursprung, kan uppenbaras. Människan har i och med atombomben över Hiroshima nått denna tidsålder, kallad apokalypsens (uppenbarelsens) eller vattumannens tidsålder. Claude

⁴ Jag har försökt att så långt det varit möjligt hänvisa till de franska originalkällorna. För citaten har jag dock valt att använda rörelsens egna engelska översättningar. Där det varit möjligt har jag dubbelkollat citaten med de franska originalen.

ombads av Yahweh att bli den siste profeten, och under namnet Raël (med betydelsen Elohims ljus) ska han sprida sanningen nu när människan står på tröskeln till den guldålder då hon själv ska kunna skapa liv. Vidare ska han bygga en ambassad åt Elohim, det tredje templet⁵ (Salomos tempel var den första ambassaden), där de kan möta representanter för alla jordens regeringar och överlämna vårt arv, 25 000 års vetenskapliga framsteg. Raël är den siste profeten av 40, ett kollektiv av budbärare där alla inte namnges men några är historiska och semi-historiska religiösa gestalter som Elia, Mose, Jesus, Buddha, Mohamed, Joseph Smith, Smohalla, Tenskwatawa och Wovoka⁶ (Raël 1974: 110-111, 122, 127, 138-139; Raël 1978: 73-74, 87-88, 132-134; Raël 1986: 6-7, 133, 143; Raël 1998: 207).

Antropogonin

Med argumentet att materia inte kan uppstå ur tomta intet erkänner raëlianerna inte någon skapelse av kosmos (Raël 2001: 78; jfr Edwards 1967: 177). Oändligheten är ett centralt begrepp och den anses vara rådande både i tid och rum. Universum har alltid existerat och kommer alltid att existera, vidare finns det ingen storleksgräns i det lilla eller det stora; vi består av partiklar som i det oändliga är bebodda, och vi är själva delar av partiklar som utgör andra väsenden (Raël 1986: 52-58). Den raëlianska läsningen av den bibliska skapelseberättelsen är därför inte kosmogonisk utan fokuserar enbart på livets (och i förlängningen människans) uppkomst på jorden. Raëlianerna

⁵ <http://www.raelpress.org/comment.php?comment.news.82> 24/1 2009.

⁶ De tre sista är alla grundare av revivalistiska rörelser bland den nordamerikanska ursprungsbefolkningen. Wovoka grundade till exempel den så kallade Ghost Dance-rörelsen (se Hirschfelder & Molin 1992 : 269f, 295, 330f och http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/190304.html 10/1 2005). Raëlianerna nämner även, dock inte med namn, grundarna till zoroastrianism, sikhism och bahai som Elohims profeter (se <http://www.thereisnogod.info/English/Intro.html> 12/11 2008).

kan således ses som kreationister vad gäller människans uppkomst men inte gällande universum i stort. Den typ av kreationism man står för är av en typ som Eugenie Scott kallat "Day-age theory", en typ av exeges där man försöker ge Bibelns skapelse på sex dagar vetenskaplig legitimitet: "Science and religion are both accommodated by having each of the six days of creation be not a 24-hour day but a long period of time – even thousands or millions of years." (Scott 1997: 270) I Raëlrörelsens fall används zodiaken som referens och varje "dag" under skapelsen motsvarar den tid det tar för precessionen att gå mellan två tecken:

To create life on Earth it was important to know whether the sun was sending harmful rays to the Earth's surface and this question was fully researched. It turned out that the sun was heating the Earth correctly without sending out harmful rays. In other words the 'light was good'. [...]

This research took quite some time. The 'day' mentioned here corresponds to the period in which your sun rises under the same sign on the day of the vernal equinox, in other words, about 2,000 years on Earth. (Raël 1998: 20)

Den jordiska människans skapelse, för enligt raëlianerna är även Elohim människor, tar sin början på en planet omkring ett ljusår bort. Vetenskapsmän hade lyckats skapa liv på konstgjord väg, men till följd av den folkliga opinionen (ledda av oppositionsledaren Satan), som fruktade att skapelserna skulle vara farliga, tvingades projektet söka efter en främmande planet där det kunde fortsätta. Försök utfördes på ett antal olika planeter, och en av dem det lyckades på är vår egen jord (Raël 1974: 29-30, 82, 98-99, 120; Raël 1986: 2, 94). När Elohim fann jorden bestod den av ett enda urhav (Raël 1974: 31; jfr 1 Mos. 1:2), på konstgjord väg kunde man skapa den första kontinenten (Raël 1974: 31-32; jfr 1 Mos. 10-11). Skapelsen av livet på jorden kan sägas vara en form av polygenesis (jfr Harris 1968: 87) där olika grupper av vetenskapsmän, lokaliserade på olika delar av den första urkontinenten, självständigt skapade liv och tävlade sinsemellan om att uppnå de vackraste skapelserna. Livet skapades i en allt mer komplicerad skala, med fokus på att uppnå en miljö i ekologisk balans och där arterna var

som bäst anpassade till sina nischer. Från enkla encelliga organismer via allt mer komplexa arter skapades så småningom människan, en varelse skapad till Elohim's avbild (olika grupper av forskare skapade människor till sin egen avbild och gav på så vis upphov till de skillnader i utseende som vi kan se mellan olika populationer). De vetenskapsmän som var verksamma kring Levanten⁷ var de mest begåvade, och deras skapelser de bästa (Raël 1974: 32-35, 125). I och med att Bibeln är det centrala verket som Raël diskuterar är det främst händelser som anses ha skett i den delen av världen som belyses. Den Edens lustgård som Bibeln talar om var ett vetenskapligt laboratorium och för att den nyskapade människan inte skulle bli ett hot lät man henne vara okunnig, naken så att säga, om sitt sanna ursprung. Hon tilläts inte läsa de böcker där den vetenskapliga kunskapen fanns (kunskapens träd), så att hon inte skulle förstå att skaparna inte var några gudar utan bara människor med en stor vetenskaplig kunskap. En Eloha vid namn Lucifer beslöt sig dock för att upplysa människan, och den jordiska människan insåg då att hon och hennes skapare var av samma sort. Projektet i Eden avslutades och forskarna placerades i exil på jorden, en position som senare kom att hävas. I och med att Elohim upptäckte att de själva var skapade av utomjordingar från en annan värld insåg de sitt öde att leda den nyskapade människan mot förstörelsen av sitt ursprung och sitt arv och också sitt öde att skapa liv på en annan värld (Raël 1974: 35-37, 87-89, 123; Raël 1986: 95-97).

Raëlrörelsen erbjuder en alternativ, ur ett emic-perspektiv korrigerad, tolkning av bibliska historier som hur Sodom och Gomorra förintades av en atombombsexplosion. Babels torn var ett av den jordiska människans rymdskepp i ett försök att nå stjärnorna, och syndafloden var resultatet av ett av oppositionsledaren Satans initierade försök att förinta skapelsen då den ansågs som ond. Lucifer och de andra av Elohim's forskare på jorden lyckades dock med Noas

⁷ Levanten är en benämning på det geografiska området vid Palestina och Jordanien.

hjälp bygga ett rymdskepp i vilket celler från allt liv skyddades från kärnvapnets förödelse (Raël 1974: 38-44). Intressant är att Raëlrörelsens kosmologi saknar den personifikation av absolut ondska som kristendomen erbjuder. Satans roll hos raëlianerna liknar mycket den roll som han uppfyller inom tidig judisk teologi, som till exempel i Jobs bok, där han är en ängel i Guds tjänst (Pagels 1995: 39): "The beginning of The Book of Job is quite eloquent, as it shows clearly what good relations, or even fraternal relations there were between Yahweh and Satan." (Raël 1986: 100)

Raël som kontaktperson

Religiösa föreställningar där väsen från annorstädes utövar ett inflytande över människan är till sitt ursprung höljt i förhistoriens dunkel. Om vi däremot söker avgränsa oss till föreställningar grundade historiskt sedan genombrottet i västvärlden av den moderna världsbilden, där jorden är en av flera himlakroppar, och där den diskurs som främst är av intresse är den kring om liv på främmande himlakroppar finns eller inte, kan vi klarare hitta en begynnelse. Inom denna tradition brukar den svenske vetenskapsmannen och mystikern Emmanuel Swedenborg omnämnas som en pionjär, den förste som påstod sig ha rest och besökt planeter och varelser bortom vår egen jord (Melton 1995: 2-3; se även Swedenborg 1895).

Den nutida, moderna vågen av observationer av oidentifierade föremål på himlen (som på inget sätt var den första under de senaste två århundradena, se till exempel Cohen 1981; Svahn & Liljegren 1988) inleddes i och med brandutrustningsförsäljaren och privatpiloten Kenneth Arnolds rapporterade observation av nio flygande föremål över Mt Rainer (Arnold och Palmer 1952: 9-11). Tvärt emot vad man kanske kan tänka sig var den idag vanligaste förklaringen, utomjordiska besökare, inte klart formulerad eller allmänt accepterad vid tiden för Arnolds observation. Den så kallade utomjordiska hypotesen slog inte igenom förrän i början av 1950-talet (Clark 2000:

127-133), och det var under det decenniets första halva som människor började hävda att de stod i kontakt (andligt, se Van Tassel 1952: 13-17, eller fysiskt) med de varelser som flög kring vår jord. Dessa har kommit att kallas för kontaktpersoner⁸ och kan ses som en form av rymdålderns profeter (Ellwood 1995: 393; Rothstein 2000: 67-68). Den första⁹ att påstå sig ha stått öga mot öga med en utomjording anses i regel vara den polskfödde amerikanen George Adamski¹⁰ som 1952, ute i öknen, mötte Orthon från Venus (Adamski 1956: 40; Leslie & Adamski 1953: 194). I hans spår trädde flera kontaktpersoner fram, som till exempel Truman Bethurum, som mötte den kvinnliga rymdskeppskaptenen Aura Raynes från Clarion (en planet som alltid ligger på andra sidan av vår måne) (Bethurum 1954: 68, 83), Orfeo Angelucci, Daniel Fry och Howard Menger (Clark 1992: 47-49, 76-78, 164-166, 246-249).

Kontaktpersonerna framträdde i efterkrigstidens och det begynnande kalla krigets kontext (Melton 1995: 8), och deras storhetstid var 1950-talet (Stupple 1994: 105). Centralt i det budskap de förmedlade var människans farliga, destruktiva sida, med kärnvapnen som dess yttersta uttryck (Adamski 1956: 82; Bethurum 1954: 144-145; Leslie & Adamski 1953: 198-199; Van Tassel 1952: 30-33), men också löftet om en gryende gyllene tidsålder där människan med rymdbröd-

⁸ Melton (1995) har valt att använda begreppet för alla verkande inom denna tradition sedan Swedenborgs dagar. Då jag fokuserar på utomjordisk kontakt inom UFO-fenomenets kontext använder jag dock här begreppet endast för de moderna kontaktpersonerna.

⁹ Redan 1950 hade dock Samuel Eaton Thompson gått ut offentligt med ett påstått möte med varelser från Venus. Thompsons historia fick dock inget genomslag och hade ingen påverkan på det mytologiska narrativets utveckling. Venusianernas ethos, enligt Thompson, skilde sig också markant från hur utomjordingar senare kom att porträtteras av kontaktpersonerna (Clark 1992: 295-297).

¹⁰ Två av Adamskis "rymdbröder", Firkon och Ramu, ska dock enligt utsago ha berättat för honom att han inte var den första människa som de kontaktade (Adamski 1956: 37, 40).

ernas hjälp skulle uppnå ett utopiskt samhälle, så som samhället gestaltade sig på Venus eller Clarion (Adamski 1956: 83-85; Bethurum 1954: 59). Raël kan i sitt inledande skede religionshistoriskt sett inplaceras bland dessa kontaktpersoner (Palmer 2004: 19). Självfallet finns det skillnader, Adamski och de andra var mer tydligt en förlängning av spiritistiska (Ellwood 1973: 131-133) och teosofiska teman och deras utomjordingar var "nedstigna mästare" (Partridge 2003b: 36) i en gudomlig hierarki (se även Palmer 2004: 20). Bethurum återberättar Aura Raynes ord om att människorna på Clarion också tillber den ende guden (Bethurum 1954: 43). Raëls budskap är betydligt mer inriktat på antropogonin och har ett större fokus på en judeo-kristen mytologi (Rothstein 1992: 28), även om man borde kunna problematisera den bilden en aning. Samtidigt är människans destruktiva sida klart förmedlad av Yahweh genom Raël, men också löftet om arvet av tusentals år av vetenskapliga landvinningar (till exempel löftet om den kommande guldåldern) om vi visar oss värdiga att ta emot vårt arv (Raël 1974: 122). Människans aggressivitet är ett återkommande tema hos Raëlrörelsen, 1986 års utgåva av Raëls tredje bok (ursprungligen från 1979) bär på omslaget texten: "The end of the world by nuclear war is near they will come to save the just" (Raël 1986). När George W. Bush blev omvald proklamerade Raël "Bush re-elected: Humanity faces 85% chance of self destruction"¹¹.

Kring de tidiga kontaktpersonerna och deras budskap växte det fram små rörelser (Melton 1995: 8) på samma sätt som kring Raël. Raël grundade MADECH, *Mouvement pour l'Accueil des Elohim créateurs de l'Humanité* (Raël 1974: 155), vilket på svenska blir "Rörelsen för välkommandet av Elohim, människans skapare", men fick snart problem med rörelsen då flera i ledande ställning sökte vidga vyerna

¹¹ http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press-releases/101104.html 10/1 2005.

mot andra kontaktpersoner och UFO-fenomenet i stort.¹² Raëlianernas nuvarande organisation föddes ur en schism inom MADECH. Intressant är att de karismatiska anspråk som Raël gjorde samtidigt med denna schism kom att stegras (Palmer 2004: 37-38), och Raël kom därmed att inta den roll inom den raëlianska kosmologin som han idag har.

Raël som Messias, Mahdi och Maitreya

Vanligt bland kontaktpersonerna är att en eller ett par inledande möten sedan banar väg för en mer kontinuerlig kontakt på ett telepatiskt plan, även om återkommande fysiska möten också kan förekomma (jfr Ellwood 1973: 146). I Raëls fall sker snart ett nytt fysiskt möte. Vårt nästa stora nedsteg i raëlianernas emiska historieskrivning (jfr Hammer 2001: 85-86) är därför 1975, då Raël en oktober natt känt sig manad att bege sig till en skogsglänta där han blir varse ett ljus bakom en buske (en tydlig parallell till Mose, se 2 Mos. 3:2). Yahweh har återkommit i sitt flygande tefat. De båda beger sig nu ut på en interplanetarisk resa, och efter en mellanlandning på en av Elohim baser (ett rymdskepp som kretsar kring jorden)¹³ där två andra Elohim sluter upp, anländer de alla till de evigas planet, där Raël får en försmak av ett teknologiskt paradiset. Han visas den maskin som Elohim använder för att genom kloning skapa evigt liv och den maskin där alla onda människors DNA sparats så att de en dag kan återskapas för att dömas. Vid en bankett, där gästerna är uppassade av

¹² Raëlianerna ser sig inte som intresserade av UFO-fenomenet som sådant (Palmer 2004: 28-29), utan uppfattar det snarare som en indikation på våra skapare som ligger bakom det. UFO-rapporter kan användas för att styrka deras sanningsanspråk, men möten är inte tänkta att vara inriktade på att skåda de flygande tefaten i himlen, även om det berättas om att flygande tefat skådats eller att "änglahår" (Raël 1986: 10-12; jfr Clark 1992: 44-46) fallit från himlen.

¹³ Vanligt bland kontaktpersoner är att de mindre flygande tefaten kommer från större moderskepp i omloppsbanan kring jorden.

biologiska robotar, får Raël möta de föregående profeterna (Raël 1978: 49-54, 66-82; 1986: 103). Vi kan här erinra oss hur till exempel Jesus på härlighetens berg (Matt. 17: 1-3; Mark. 9: 2-4; Luk. 9: 28-31) eller Muhammed på sin nattliga resa (Porter 1974: 65; se till exempel Sura 17: 1) möter personer från de religiösa traditioner som de uppfattar sig bygga vidare på (jfr Palmer 2004: 38). Med hjälp av en maskin öppnas hans sinne (Raël 1978: 82) och Yahwehs ord till honom visar på den roll han efter sin egen himmelfärd spelar:

From now on we will see through your eyes, hear through your ears, and speak through your mouth. We will even be able to heal through your hands as we already do at Lourdes and in many other places in the world. (Raël 1998: 158).¹⁴

George Chryssides har korrekt noterat att Raël gått från en profetroll till en Messiasroll (Chryssides 2003: 52), och vi kan här se hur den auktoritet som Raël gör anspråk på stegras i och med att det inte längre är hans egna ord som kommer från hans läppar utan Yahwehs direkta budskap till jordens människor. Vill man använda ett språkbruk sprunget ur kontaktpersonernas tradition (Melton 1992: 19) kan man säga att Raël är Yahwehs kanal, och att han kanaliserar dennes budskap. Ett sätt på vilket kanalisering anses ske är genom automatisk skrift (se till exempel Festinger et al. 1956: 33), och Raël berättar hur han efter sin återkomst till jorden sätter sig ner med penna och papper och till sin förvåning upptäcker att hans hand börjar skriva en text som inte är sprungen ur hans eget sinne:

all the while observing closely what I was putting down as if I was simultaneously discovering it as a reader. I was writing, but this time I did not feel like

¹⁴ Mig veterligen har Raël inte tillämpat det helande som han här anses kunna utföra. Däremot har Palmer redogjort för hur raëlianernas meditationsteknik, den sensuella meditationen, som anses komma från Elohim (Raël 2002), använts i helande syften och hur den framförts som botemedel för HIV (Palmer 2004: 63, 121).

the author of what was appearing on the paper. The Elohim were starting to speak through my mouth or, rather, to write with my hand. (Raël 1998: 165)

I och med publiceringen av Raëls tredje bok 1979 (Raël 1986) kom hans karismatiska anspråk att återigen stegas. Delar av hans kosmiska resa, som Yahweh bett honom undanhålla i tre år, tillkännagavs nu (Raël 1986: 91). Raël hade innan resan till de evigas planet testats av Satan – som har till uppgift att testa profeternas tillförlitlighet – som försökt fresta honom att välja destruktivitetens väg och leda människan mot självförstörelse (Raël 1986: 98, 103-107):

If you try to accomplish the mission given to you by Yahweh, you will always remain a poor man, and you will have to put up with the sarcasm of everyone. You will suffer, perhaps even be put in jail, or even worse, put to death by your own blood brothers. If you accept my offer, and carry out my plan, based on increasing the various racist tendencies existing in human beings so that a racial world conflict erupts, I will make you very powerful and rich. (Raël 1986: 103-104)

Händelsen är en parallell till Jesu frestelse (se Matt. 4:1-11, Mark. 1:12-13, Luk. 4:1-13) och precis som sin föregångare, och till Yahwehs och även Satans glädje, klarar Raël att motstå frestelsen (Raël 1986: 107-109):

Satan then told me that he thought there were not more than a dozen men like me on Earth. Love and fraternity shone from his face, and he was of the opinion that it was only because some rare exceptions existed that Humanity deserved the right to exist. (Raël 1986: 109)

Man kan argumentera för att kontaktpersonen i och med att vara utvald som språkrör för en högre makt blir en person med en särskild status, "a person set apart" (Saliba 1995: 51), mer helig än gemene man. Samtidigt som episoden med Satan offentliggjordes återberättas ett samtal mellan Yahweh och Raël om den senares sanna ursprung. På samma sätt som vid Jesu tillblivelse hade Elohim låtit föra ombord en

kvinnan på ett flygande tefat där hon impregnerades av Yahweh för att sedan släppas fri med sitt minne av händelsen bortsuddat.¹⁵ Yahweh är Raëls far och Jesus hans halvbror (Raël 1986: 113-114).¹⁶ Raël kan således sägas vara, för att låna Palmers uttryck, "a god-in-flesh" (2004: 32), och som bärare av Elohim's DNA (2004: 105) är han utomvärldslig i sitt ursprung, men fullt tillgänglig för sina anhängare (Palmer 2004: 126, 133) och han bär nu epitetet "hans helighet".¹⁷

Vi har redan sett att raëlianerna ser Elohim som skapare av all världens religioner och den raëlianska religionen kan sägas vara universellt eklektisk i det att material från religioner världen över kan tas som intäkt för sanningen. Dessa religioners mytologier blir till del-sanningar (Chryssides 2003: 51) under ett övergripande metanarrativ där de samtidigt blir auktoriserade som sanna berättelser, men korrigerade (och i viss mån ifrågasatta) i och med att de i regel från raëlianernas synvinkel uppfattas som mystifierade och degenererade. All världens läror om en kommande gyllene tidsålder och en kommande förlösare kan utifrån detta metanarrativ tolkas som hänvisande till Raël. Han blir i detta perspektiv således den Messias som det judiska folket väntat på, men om de förskjuter honom på samma sätt som Jesus (och inte låter ambassaden byggas i Israel) kommer Elohim att ta sin skyddande hand från dem.¹⁸ Under en våg av UFO-observationer i Iran offentliggjorde Raël ett pressmeddelande att det är Elohim som skådats och att han är den till uppenbarelsens tid utlovade Mahdi (jfr

¹⁵ Berättelsen liknar de så kallade ombordtagningarna (alien abductions) som efter berättelsen om Betty och Barney Hill (se Fuller 1967) kom att få en allt mer framträdande roll inom UFO-mytologin.

¹⁶ Palmer skriver att även de andra profeterna är halvbröder med Raël (Palmer 2004: 31), jag har dock inte hittat något stöd för det i Raëls böcker.

¹⁷ Se till exempel http://www.raelpress.org/comment.php?comment.news.26_27/3 2009. Det ska dock noteras att Raël själv samtidigt skriver att hans utomjordiska ursprung inte har någon betydelse (Raël 1986: 114-116).

¹⁸ http://www.raelpress.org/comment.php?comment.news.82_24/1 2009.

Crow 1987: 477).¹⁹ Läran får ett drag av predestination i och med att profetior anses förutspå Raëls ankomst. Det ”odjurets tal”, 666, som uppenbarelsboken talar om (Upp. 13:18) är i raëliansk exeges en hänvisning till antalet generationer människor som levt sedan skapelsen fram till Raël (Raël 1986: 133).²⁰ Att Raël även är den utlovade Buddha Maitreya (jfr Lancaster 1987: 136) – vilket även titeln på hans senaste bok anspelar på, *The Maitreya* (Raël 2004) – härleds ur en profetia om att den kommande Buddha ska komma från tuppens land²¹: ”Maitreya Rael was born in France, the western country of the Cock that was governed by the king of the Cock that had a name of the Cock, De Gaulle.”²²

Teknologisk mytexas – en historisk skiss

Raëlianerna delar den ovan nämnda formen av legitimerande och korrigerande metanarrativ med den teoritradition som, i brist på bättre namn, kan kallas för den forntida-astronaut-diskursen. Kopplingen mellan Raël och denna diskurs är på intet sätt obehandlad inom den akademiska forskningen, däremot tenderar den att vara relativt ytlig. George Chryssides (2003: 51-52) nämner enbart Erich von Däniken, schweizaren som, med böcker i miljonupplagor, kan sägas vara den stora popularisatorn av detta tankesätt (Story 1980: 9), och Bryan Sentes och Susan Palmer nämner ett antal namn som Robert Charroux och Jean Sendy och kopplar Raëls framgångar med att teorierna redan var sådda i den franska myllan innan Raël gjorde

¹⁹ http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/300404.html 10/1 2005.

²⁰ I en föreläsning för japanska raëlianer ger Raël en annan definition av vad talet 666 står för, där är det antalet japanska kejsare som regerat från skapelsen och fram till bomben över Hiroshima (se http://www.rael.org/swedish/pages/raeltv/asx/aug6_57_256.asx 17/4 2005).

²¹ <http://www.maitreya.co.kr/eng/maitreya/maitreyarael12.htm> 12/11 2008.

²² <http://www.maitreya.co.kr/eng/maitreya/maitreyarael13.htm> 12/11 2008.

sitt inträde (Sentes & Palmer 2000: 90-91). Fransmannen Jean Nehassedy har via sin hemsida *Raël – Messie ou Menteur* (Raël – Messias eller bedragare) sökt påvisa att Raël medvetet plagierat sina föregångare.²³ Jag tänker inte implicera att Raël är en bedragare, främst av anledningen att det inte är en fråga som intresserar mig. Helt klart är att idéer som kom att bli centrala inom raëlianernas kosmologi redan tidigare var artikulera av tänkare inom den forntida-astronaut-diskursen. Läsaren får utifrån det dra sina egna slutsatser.

Diskursen om de forntida astronauterna erbjuder en teknologisk exeges av en uppsjö av forntida mytologier och arkeologiska lämningar. Centralt är försanthållandet av det forntida berättade materialet, ett "myth-as-fact" (Palmer 2004: 23) perspektiv. Det en människa berättar om har hon bevittnat, även om hon kanske inte adekvat kunde beskriva det skådade (Däniken 1969: 50-51). Att utgå från ett perspektiv om mytens sanning ter sig kanske inte så konstigt från ett religiöst perspektiv, även om vi i dagens sekulariserade värld även möter rent symboliska tolkningar av mytologin. Inom denna diskurs är dock självbilden klar att vad man erbjuder är en vetenskaplig teori som inkorporerar de forntida berättelserna (Däniken 1969: 7-9). Bilden av den passionerade forskaren som går emot etablissemang och vågar bryta ny mark är viktig och således söker man vaska fram sanningen och läsa de forntida myterna "as Schliemann read Homer" (Sendy 1972: 12; jfr Däniken 1969: 98; Grünschloß 2006: 8) och där "[t]he myths themselves are but the fairy story coverings these true happenings of a bygone era were wrapt up in to preserve them for posterity" (Le Poer Trench 1972: 16).

Ronald Story har dragit rötterna till dessa teorier tillbaka till teosofier som H. P. Blavatsky och Annie Besant (Story 1980: 21), och även om utrymmet här inte tillåter någon djupare genomgång av dem kan vi konstatera att teosofiska verk som *The Secret Doctrine* och *The*

²³ <http://www.rael.free.fr/> 13/3 2009.

Book of Dzyan använts som autentiska källor om de forntida astronauterna (Däniken 1972: 63; Leslie & Adamski 1953: 11, 72; Rosenberg 1969: 495-497). En viktig person i tiden före det moderna UFO-fenomenets uppkomst (dvs före 1947) var amerikanen Charles Fort (Gardner 1957: 55; Grünschloß 2006: 5; Rosenberg 1969: 487). Forts stora bidrag till UFO-mytologin är dels att han uppmärksammade både påstådda oförklarliga himlafenomen och förklaringen av dessa som utomjordiska besök (då även forntida), och dels hans ståndpunkt att det vetenskapliga etablissemanget utgör en ortodoxi som medvetet exkluderar fenomen som borde tas på allvar (Fort 2002: 3-7). Forts filosofiska utgångspunkt, "intermediatism", där allt kan anses vara delar av något annat (i en flytande skala) och därför omöjliga kan separeras i klart definierade enheter (Fort 2002: 13-14) har inte tagits upp i någon högre grad av senare tänkare. Hans centrala arv består istället av den samling av utomjordiska fenomen som beskrivs i hans böcker. I hans första bok *The Book of the Damned* (dvs "Boken om de exkluderade fenomenen") står följande påstående att finna:

I think we're property. I should say we belong to something: That once upon a time, this earth was No-man's Land, that other worlds explored and colonized here, and fought among themselves for possession, but that now it's owned by something. (Fort 2002: 163)

När den utomjordiska hypotesen började utkristalliseras i början av 1950-talet började även spekulationerna om att vad man bevittnade bara var de senaste i en lång historia av besök. Kunde man tänka sig att jorden besöktes nu var steget inte långt till att tänka sig att dessa besök sträckte sig bakåt till forntiden och som Rosenberg konstaterat är det ofta för att söka legitimitet till tron på utomjordingarnas nuvarande besök som de historiska källorna lyfts fram (Rosenberg 1969: 488-489). Enligt Morris Jessup var de forntida observationerna legio:

There are thousands of references to it in ancient literature, but the authors did not know that their references had any bearing, for the subject did not then exist. The writers were recording such things as met their senses solely through an honest effort to report inexplicable observational data. (Jessup 1955: v)

Teknologisk bibelexeges

Även om olika autentiskt historiska verk, som till exempel Julius Obsequens bok om järtecken inom Roms historia (Obsequens 1967; jfr Wilkins 1954: 157-203), och mer diskutabla verk (Rosenberg 1969: 493-500; jfr Däniken 1969: 87; Leslie & Adamski 1953: 22-23, 46) tas som intäkt för de forntida astronauternas existens är det verk som kanske mest stöts och blöts inom denna skola Bibeln (se till exempel Adamski 1961: 93-111; Brasington 1963; Dean 1964; Dione 1969; Downing 1968; Däniken 1969; Ibn Aharon 1957; Jessup 1956; Le Poer Trench 1972; McConnell 1969; Ringberg 1963; Sendy 1972). De passager som hänvisas till tenderar att återkomma, centrala är narrativ som till exempel hur Röda havet delas (2 Mos. 14:21) (detta med hjälp av ett flygande tefat), hur Elia tas upp till himlen (2 Kung. 2:11) eller den syn av Herrens tronvagn som Hesekiel får (Hes. 1:1-28) – alla tolkade utifrån premissen att det egentligen rör sig om en missförstådd teknik.²⁴

Det för oss kanske viktigaste att ta fasta på i Raëlrörelsen är bruket att dekonstruera Bibelns Gud till en samling utomjordiska väsen. Centralt i detta är gudanamnet *Elohim* som är ett ord i pluralis (Davidson 1910: 199) och således inte anses vara en enhetlig gudom, utan ett kollektivt namn för de utomjordiska besökarna.²⁵ Raël var på intet sätt den första att ta fasta på termen Elohim pluralitet i relation till forntida astronauter. Ronald Story menar att den första att konstatera detta inom UFO-sammanhang, och som byggde en teoribildning kring det, var den brittiske ufologen Brinsley Le Poer Trench (Le Poer Trench 1972: 20-25; Story 2001: 168). Detta stäm-

²⁴ Ingenjören Josef Blumrich försökte till och med återskapa Hesekiels rymdskepp (se Blumrich 1974). Redan vid 1900-talets början hade dock berättelsen legat till grund för ett försök att konstruera en flygande farkost (se Cohen 1981: 152-153).

²⁵ Le Poer Trench och Sendy har hänvisat till Blavatsky (Le Poer Trench 1972: 24; jfr Blavatsky 1974: 492) respektive Voltaire (Sendy 1972: 13-14; Voltaire 1954: 23) för att belysa att Elohim är i plural.

mer dock inte då rabbinen Yohnah Fortner redan 1957, under pseudonymen Ibn Aharon (Clark 1992: 139), skrev:

The early stages of the development of the human race were observed by those from upon High (Elohim) i.e., interplanetary beings [...] this race, members of which are still worshipped as gods over much of the world, was quite human in appearance, although of extraterrestrial origin. One member of this race, namely the God of Israel, is the target of Western monotheism at the present time. (Ibn Aharon 1957: 9-10)

Hänvisningar till det plurala Elohim står att finna hos senare tänkare som Däniken (1969: 53). Självklart är detta också helt centralt i den raëlianska kosmologin.

Raëlianerna hänvisar till flera klassiska exempel inom forntida-astronaut-diskursen som till exempel Siriusmysteriet och Piri-reis-kartan²⁶ (jfr Däniken 1969: 29-31) men det finns en viss skillnad i vilken roll de utomjordiska fyller. Hos de flesta som spekulerat om forntida astronauter ter sig dessa som kulturheroer (se Long 1987: 175) som förädlar, och ofta evolutionärt selekterar, en barbarisk protomänniska till en modern kulturell homo sapiens (se till exempel Däniken 1969: 75; Leslie & Adamski 1953: 9).²⁷ I den raëlianska mytologin är i stället hela skapelsen av livet på jorden förlagd i händerna på de utomjordiska.

²⁶ Siriusmysteriet är ett påstått fall av malplacerad kunskap där det afrikanska Dogonfolket anses besitta astronomisk kunskap om dubbelstjärnan Sirius, kunskap som med hjälp av Dogonfolkets mytologi tolkas som kommen från utomjordingar (se Beek 1991; Coppens 2001; Griaule & Dieterlen 1999; Temple 1976 för analyser för och emot). Piri-reis-kartan är en 1500-talskarta som inom denna diskurs anses så exakt avbilda Sydamerika och Afrika att den måste ha ritats högt uppe i atmosfären. För raëlianernas referenser till dessa, se: http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/190304.html 10/1 2005; <http://www.youtube.com/watch?v=tiPm0iSVrRY> 27/3 2009.

²⁷ Det är vanskligt att koppla Adamski till det Leslie skriver då Adamskis del av boken, som främst rör hans möte med Orthon, tillkom som ett supplement till Leslies text (se Stupple 1980: 270-271).

En ateistisk och vetenskaplig religion?

För att kunna analysera Raël rörelsens påstående att den är en ateistisk och en vetenskaplig religion, krävs det att vi har klara definitioner att utgå från. Frågan om hur religion ska definieras är ett evigt spørsmål som naturligtvis inte är löst. Men en definition utgör ändå ett verktyg för att klassificera och analysera ett studieobjekt. En definition som ter sig adekvat för att kunna göra den avgränsning jag söker är den som formulerades av den amerikanske antropologen Melford Spiro: "[religion is] an institution consisting of culturally patterned interaction with culturally postulated superhuman beings" (Spiro 1966: 96). En annan här användbar definition har framförts av filosofen W. D. Hudson: "I want to put forward a certain view of the logical foundations of religious belief. It is, in a sentence, the view that religious belief is constituted by the concept of god" (Hudson 1977: 221). "The concept of god [...] is the concept of an object of belief which is characterized by awareness, agency and both empirical and logical transcendence" (Hudson 1977: 225). Jag kommer i denna diskuterande del att argumentera för att raëlianernas uppfattning av Elohim uppfyller alla dessa kriterier.

Man skulle kanske kunna kritisera mig för etnocentrism i och med de definitioner jag väljer att använda. Men dels används de här för att analysera en religion sprungen ur en västerländsk kulturell kontext, och dels hävdar jag inte heller att det är givet att dessa definitioner är till fullo universellt applicerbara på det mänskliga religiösa fältet. Vad som är av vikt i detta läge, och som jag kommer att visa, är att de i högsta grad är användbara för att förstå den religion jag söker belysa.

Det är även viktigt, eftersom vi diskuterar en religion som ser sig som ateistisk, att vi stipulerar någon form av definition för vad ateism är. Paul Edwards har i en artikel i *The Encyclopedia of Philosophy* definierat ateism på följande vis:

According to the most usual definition, an 'atheist' is a person who maintains that there is no God, that is, that the sentence 'God exists' expresses a *false* proposition. [...] On our definition, an 'atheist' is a person who *rejects* belief in

God, regardless of whether or not his reason for the rejection is the claim that 'God exists' expresses a false proposition. People frequently adopt an attitude of rejection toward a position for reasons other than that it is a false proposition. It is common among contemporary philosophers, and indeed it was not uncommon in earlier centuries, to reject positions on the ground that they are meaningless [...] An atheist in the narrower, more popular sense, is *ipso facto* an atheist in our broader sense but the converse does not hold. (Edwards 1967: 175 kursivering i original)

”Ateism” kommer i denna artikel att användas som ett begrepp för negationen av en tro på ett, eller ett kollektiv av, väsen, som är empiriskt omöjliga att verifiera eller falsifiera, och som uppfyller Hudsons definition för begreppet gud. Ska hans definition ses som ett användbart verktyg ter det sig kontraintuitivt att tänka sig en ateistisk religion, men innan vi berör den frågan ska vi belysa den argumentation som raëlianerna för kring gud och gudar – hur de artikulerar en gudsbild. Ett axplock av citat från Raël belyser bäst detta:

There is no place for a white-bearded 'God' to exist, supervising every action of each of the six billion humans that populate the Earth, not to mention the other planets where people like us also live in this infinite universe. So this 'God', who has supposedly created everything in infinity, must be able to supervise an infinite number of actions coming from an infinite number of living people, and listen to their infinite number of prayers. [...] [S]ince the universe is infinite, it can have no center. An infinite universe can have no middle, otherwise it would not be infinite. In such a universe, where could such a 'God' reside? It cannot be on the outer edge or in the center, because no such places exist in an infinite universe. (Raël 2001: 80)

[I]t is specified that these unions were *not immaterial, impalpable, or supernatural, but truly physical, carnal and natural* – 'When the Sons of Elohim had intercourse with the daughters of men and had children by them, the Nefilim (mighty men) were on Earth, they were the heroes of old, men of renown.'

That says it all. The almighty and immaterial God in which we were led to believe did in fact have human passions and carnal desires which were quite normal and natural. (Raël 1986: 3-4, min kursivering)

Artikulerandet av en gudsbild, eller snarare en anti-gudsbild som man sedan söker visa vara ohållbar att tro på, förekommer hos flera tänkare kring forntida astronauter. Jessup och Dione för båda fram två snarlika ställningstaganden kring det gudomligas funktion:

The Bible is filled with events which are commonly called miracles. They are called miracles because nobody has ever 'explained' them. Countless thousands of theologians have made attempts. They have satisfied few other than themselves.

But, all is not hopeless. There *are* rational explanations. *Nothing* is supernatural, for nothing that exists can be outside nature, and this includes *God, Who is Nature*. Our difficulty, and that of the clergy, has been in trying to 'explain' paranormal occurrences by means of non-existent causes. (Jessup 1956: 10 kursivering i original)

God is not supernatural but rather supertechnological and is capable of all acts and all characteristics hitherto attributed to miraculous powers. That he created man in his image is not a myth or a parable; for God, while humanoid, is nevertheless immortal through technology. (Dione 1969: viii)

Det paradoxala med detta synsätt är att det utgår från en definition som är en klart kulturbunden uppfattning om vad en gud är och hur en gud uppträder. Kanske allra tydligast står detta att finna hos von Däniken som skriver:

Överallt där "gud" eller "gudarna" visar upp sig i verkligheten i en verklig miljö, gör de det under en myckenhet eld och rök, skalv, ljusfenomen och larmande. För min del kan jag helt enkelt inte föreställa mig att en stor och allestädes närvarande Gud alls skulle behöva fordon för att förflytta sig. Gud är ofattbar, oändlig, tidlös, allsmäktig och allvetande. Gud är ande. Och Gud är god. Varför skulle han då förskräcka föremålen för sin kärlek med de maktdemonstrationer som vi finner i skildrade i Gamla testamentet? (Däniken 1973: 40; jfr Däniken 1969: 60)

I grunden för alla dessa antikonstruktioner är begreppet "övernaturligt" (*supernatural*) tolkat som ett inadekvat (jfr Sentes & Palmer 2000: 95) begrepp för att beskriva de forntida myterna:

[t]he more primitive a society is, the more deistic religions will flourish within it. These religions are actually cultivated by visitors from other planets, who have no other way of peacefully visiting worlds that have not yet overcome their aggressiveness. (Raël 1998: 142)

Perspektivet implicerar en kulturevolutionär kedja där dagens västerländska människor "vet bättre" än andra då de har uppnått en sådan hög teknologisk standard. De är på tröskeln till att själva kunna nå rymden och skapa liv annorstädes (Raël 1998: 210). Genom att skala bort övernaturligheten som en komponent i diskursen söker man skapa en vetenskaplig legitimitet. Den raélianska självbilden är att Raëlrörelsen är en ateistisk religion. Året 2004 lät Raël utropa till det internationella ateiståret och organisationen ser sig som världens största ateistiska sammanslutning.²⁸ Som Raël skriver:

We, Raelians, believe that science should be our religion, as science saves lives, while religion and superstitions kill. Science destroys superstition and supernatural beliefs. That's why religion was always an enemy of science and progress and is again trying to stop science at its best. (Raël 2001: 159)

Varje försök att beskriva en social verklighet kan med Eileen Barkers uttryck kallas för en sekundär konstruktion av denna. Hon gör distinktioner mellan primära och sekundära konstruktioner av social verklighet där de förra uppstår genom interaktioner människor emellan, och de senare utgörs av beskrivningar av de förra. Således kan vi finna en uppsjö olika sekundära konstruktioner kring en religiös grupp sociala verklighet, allt från deras egna texter och akademiska utsagor till journalisters artiklar och antikult-apologetiska alster (Barker 1995: 288). Vad jag här kommer att diskutera och problematisera är inte raëlianernas egna konstruktioner, även om de kommer att citeras för att belysa mina argument, utan snarare texter från den religionsforskning som bedrivits om denna religion.

²⁸ http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/121203.html 10/1 2005.

Bilden av en vetenskaplig, ateistisk religion utan övernaturliga komponenter finns även artikulera hos Chryssides, som beskrivit raëlianerna som "a wholly empirical religion" (Chryssides 2000: 50). Han har karaktäriserat de samtida religionerna som att de är i en verifieringens kris då en traditionell kosmologi med en naturlig och en övernaturlig sfär inte längre uppfattas som hållbar. Chryssides menar att raëlianerna skapat ett trossystem med avsaknad av metafysiska komponenter, vilket skulle lösa den empiriska verifieringens problem (i alla fall teoretiskt om än inte praktiskt) och skapa en vetenskaplig religion (Chryssides 2000: 36-37). Vidare har han om raëlianerna uttryckt att de för fram "a system of belief in which there is no truth-claim that lacks verification, since there is nothing that does not exist at a physical level. The Elohim are physical beings, who can be empirically observed." (Chryssides 2003: 48)²⁹ Likaså Grünschloß konstaterar att:

[t]he 'Raëlian Religion' describes itself correctly as an 'atheistic' religion, since it is based on the typical Ancient Astronaut idea of humanoid Space Alien 'creators'. It therefore develops a fully secular 'theology' – in correlation to a secular, if not to say 'technical' anthropology. (Grünschloß 2006: 22, min kursivering)

Det bästa sättet att undersöka Raëlrörelsens empiricism är att studera deras förhållande till den vetenskapliga diskursen, och då främst den darwinistiska evolutionismen. Raëlianerna anser sig erbjuda ett mellanting, ett tredje alternativ, mellan en övernaturlig kreationism och en darwinistisk evolutionism,³⁰ vilka kallas för den yttersta tidens falska profeter (Raël 1986: 88-89). Under de senaste åren har man anammat epitetet "intelligent design" och Raëls senaste utgåva av hans tre första böcker, nu i en volym, bär titeln *Intelligent Design – Message*

²⁹ Samtidigt levererar Chryssides också en kritik mot att Raëlrörelsen på inget sätt erbjuder någon empirisk verifiering, och att Raëls narrativ måste accepteras utifrån tro (Chryssides 2003: 57-58; jfr Bartholomew 1991: 7).

³⁰ <http://raelianews.org/print.php?news.108> 1/12 2008.

from the Designers (Raël 2005). Raëlianerna kan på samma sätt som intelligent design-diskursen i stort sägas vara utövare av det teleologiska gudsbeviset, där ordning och meningsfullhet i skapelsen (i Raëlrörelsens fall livets skapelse och hos andra kreationister universum i stort) anses belägga verksamheten av en intelligent handlande skapare (Alston 1967: 84). Argumentationen går åtminstone tillbaka till det antika Grekland (Carré 1967: 300), men en idag välkänd tänkare inom teleologisk argumentation om det gudomligas existens är den engelske filosofen William Paley, som på följande vis målar upp tänkandet:

There cannot be design without a designer; contrivance without a contriver; order without choice; arrangement, without any thing capable of arranging; subserviency and relation to a purpose, without that which could intend a purpose [...] Arrangement, disposition of parts, subserviency of means to an end, relation of instruments to a use, imply the presence of intelligence and mind. (Paley 2008: 12)

Paley är känd för den liknelse mellan människan och en klocka som han gör; vi skulle inte tänka oss att en klocka vi hittar på gatan saknar en skapare då den uppvisar tecken på design, och vi bör därför anse om människan, som är en extremt komplicerad maskin, att även hon är skapad (Paley 2008: 7-10). Raël använder sig också av liknelsen med en klocka och anser att det vore lika absurt att anse människan som uppkommen genom evolution som att anse att en klocka kan skapas genom slumpen om man kastar runt alla delarna i en låda (Raël 1986: 88-89) – vilket för övrigt, som Scott noterat (1997: 280) inte är en korrekt beskrivning av evolutionsteorin.

Chryssides menar att Raëlrörelsens kritik av evolutionismen inte är religiöst grundad, ”not [...] enshrined in holy writ” (Chryssides 2003: 50), utan snarare är att betrakta som sprungen ur ett vetenskapligt perspektiv, baserat på att mutationer i regel är ogynnsamma och att DNA-replikationen har system för att undvika dem (Terusse 1986: 167-168; jfr Chryssides 2003: 50). I själva verket använder raëlianerna i princip samma typ av argumentation som kristna kreationister där

darwinistisk teoribildning argumenteras emot med vetenskapsliknande argument. Till exempel kallas evolutionsteorin för enbart en teori,³¹ vilket i folklig benämning anses vara i samma styrkegrad som en gissning, till skillnad från hur det används inom naturvetenskapen som en modell med, i detta fall, högt förklaringsvärde (Scott 1997: 278-279). Utöver det anser jag att de "vetenskapliga överväganden" som Chryssides menar ligger till grund för Raëlrörelsen snarare är sekundära. På samma sätt som Bibeln utgör grundpelaren inom kristen kreationism är Yahwehs budskap till Raël den text som legitimeras med ett vetenskapligt språkbruk.

En betydligt mer adekvat utgångspunkt för en analys av raëlianernas relation till vetenskapen är Hammers diskussion om "scientism", det vill säga när man söker finna en intäkt för sina egna åskådningar utifrån ett vetenskapligt eller vetenskapsliknande perspektiv, och som i förhållande till den vetenskapliga världen är placerad i dess yttersta utkanter (Hammer 2001: 206; jfr Partridge 2003b: 21-22). Det scientistiska perspektivet är ett sätt att legitimera sina religiösa ståndpunkter utifrån ett omtolkat vetenskapligt material eller ett vetenskapligt språkbruk (se Hammer 2001: 236). Hammer noterar att vetenskapen ofta får en dubbel betydelse som både negativ och positiv (Hammer 2001: 237), och det går igen hos Raël där vetenskapen dels ska leda människan mot en gyllene tidsålder, men dels är också den evolutionistiska darwinismen en farlig irrlära. Vi kan även erinra oss, gällande kontaktpersonerna i relation till ockult religion, Gordon Meltons konstaterande att den ockulta religionen befinner sig i ett parasiterande behovsförhållande med den dagsaktuella vetenskapen för att ge ett sken av objektivitet (Melton 1995: 4). David Stupple konstaterade att anomalier är centrala i de ockulta religionerna (Stupple 1994: 102), då fenomen som den konventionella vetenskapen anses oförmögen att förklara blir ingångar till den egna

³¹ <http://raelianews.org/print.php?news.108> 1/12 2008.

diskursen, "[e]soteric interpretations of science, especially physics, are used to support semi-naturalistic interpretations of events that a different age would have seen as miraculous or supernatural." (Hammer 2001: 210)

Gudar, en fråga om emics och etics?

Diskussionen om Raëlrörelsens vetenskaplighet och ateism har hittills, enligt min mening, saknat de av Pike (1954: 8-13) definierade begreppen *emic* och *etic*. Argumenten vi har sett har främst rört sig kring att Elohim inte är uppfattade som övernaturliga och således i teorin verifierbara för vetenskapen. Begreppet övernaturlig, som en benämning på något som står utanför – transcenderar – naturen, är, som Benson Saler (1977) visat, en relativt sen konstruktion och inte heller tvärkulturellt giltig. Bryan Sentes och Susan Palmer argumenterar för att Elohim i den raëlianska kosmologin ska ses som immanenta i världen (2000: 95), vilket i mina ögon är ett korrekt sätt att se det på.

Jag anser att begreppet gud (jfr Rothstein 2000: 132-134) kan användas som en *etic*-term; främst definierande ett väsen som uppfyller Hudsons och Spiros kriterier. Mellan Elohim och människorna råder det i kosmologin ett förhållande präglad av en, till viss del, ömsesidig uppfattning om den andres existens (*awareness*). Elohim har gång på gång handlat i den jordiska människans historia (*agency*), är i förhållande till dagens människor transcenderande i sina förmågor (*empirical transcendence*) och kapabla att utföra handlingar som är över vår fattningsförmåga (*logical transcendence*) (se Hudson 1977: 224-225; Spiro 1966: 96-98). Användandet av begreppet gud kan inte vara grundat i vilken typ av substans som den tilltänkta entiteten är bestående av, det måste vara grundat i det förhållande som råder mellan människan och det gudomliga. Enligt min mening bör användandet av vetenskapliga begrepp vara grundat i vilken nytta de tillför diskussionen. Att kalla raëlianerna för ateister ställer upp det paradoxala problemet att andra religioner i vilka gudarna är imma-

nenta i världen också blir ateister. Att använda ateism som ett begrepp för icke-teism (se Owen 1967: 97) snarare än som all form av negation av någon form av gudomlighet ter sig väldigt skilt från hur begreppet normalt tillämpas.

Självfallet är det inte en diskussion om Elohim's ontologiska status jag för; hur skulle deras varande eller inte varande kunna vetenskapligt diskuteras? Själva poängen är att Elohim är bortom vår vetenskapliga verifiering eller falsifiering, oavsett hur immanenta de är. Att de skulle vara mätbara den dag de dyker upp på jorden med alla de föregående profeterna är på intet sätt mer logiskt än att Jesus vid tidens slut är empiriskt verifierbar. Vetenskaplighet är att erbjuda testbara hypoteser, att slå fast att Jesu helande mirakel utfördes från dolda flygande tefat med koncentrerade laserstrålar (Raël 1974: 96) är förvisso prov på ett mer tekniskt språkbruk än annars, men samtidigt på samma logiska nivå som vilken form av helande som helst. Tron på immanenta utomjordingar är på inget sätt mer eller mindre rationell än någon annan religiös föreställning.

Albert Einstein skrev om religion att:

[t]o be sure, the doctrine of a personal God interfering with natural events could never be *refuted*, in the real sense, by science, for this doctrine can always take refuge in those domains in which scientific knowledge has not yet been able to set foot. (Einstein 1940: 213 kursivering i original)

Religionen rör sig i de marker där vetenskapen är stum, och varje diskussion om en religions vetenskaplighet måste grundas i det vetenskapliga läge vi för tillfället är i.

Palmer har kallat raëlianerna för barn av upplysningen (2004: 13), och som verkande i ljuset av den diskurs som proklamerat Guds död (Sentés & Palmer 2000: 87; jfr James 1987: 489). Hammer ger en belysning av detta då han konstaterar att upplysningen lämnat spår, i någon form, på alla de religioner som efter den epoken är verksamma i västvärlden (Hammer 2001: 4). Efter genomslaget av den vetenskapliga världsbilden har denna blivit ett måste att förhålla sig till inom en

religiös diskurs, men detta gör dock på inget sätt den diskursen vetenskaplig.

Slutsatser

Raëlrörelsen kan enligt min mening inte ses som vetenskaplig och inte heller representerar rörelsen någon ny form av religiositet. Nya tanke-sätt erbjuder nya klädnader till religionerna, men i grunden är det samma centrala förhållande mellan religiöst subjekt och religiöst objekt. Den raëlianska religionen kan sägas vara en paradoxernas religion.³² Den är unilinjärt kulturevolutionistisk (i betydligt högre grad än någon 1800-talsteoretiker)³³ men samtidigt antidarwinistisk. Självbildet är av en ateistisk religion, men samtidigt postulerar den ofalsifierbara entiteter (Elohim) som i förmågor klart transcenderar jordiska människor. UFO-religioner som Raëlrörelsen försöker artikulera en kosmologi som är mer i linje med dagens sekulära och vetenskapscentrerade värld, men skapar istället en traditionell religion i en modern klädnad. För att citera Predikaren ”ingenting nytt under solen” (Pred. 1: 2).

Litteraturförteckning

Internetreferenser

Raelianews (officiell hemsida)

<http://raelianews.org/print.php?news.108> 1/12 2008

<http://raelianews.org/print.php?news.370> 24/1 2009

³² Både Evans-Pritchard (1937: 119-121) och Hultkrantz (1956: 196, 209-214) noterar att religioner innefattar teman som tillsammans verkar exkludera varandra, men som aldrig aktualiseras i samma kontexter och därför aldrig ter sig motsägelsefulla.

³³ Marvin Harris (1969: 179) argumenterar för att bilden av 1800-talets kulturevolutionism som strikt unilinjär är felaktig och grovt förenklad.

Raelian Press Site (officiell hemsida)

<http://www.raelpress.org/comment.php?comment.news.82> 24/1 2009

<http://www.raelpress.org/comment.php?comment.news.26> 27/3 2009

Raël : messie ou menteur? (Raëlkritisk hemsida)

<http://www.rael.free.fr/> 13/3 2009

The Maitreya (officiell hemsida)

<http://www.maitreya.co.kr/eng/maitreya/maitreyarael12.htm> 12/11 2008

<http://www.maitreya.co.kr/eng/maitreya/maitreyarael13.htm> 12/11 2008

The Raelian Movement (officiell hemsida)

http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/190304.html 10/1 2005

http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press-releases/101104.html 10/1 2005

http://www.rael.org/int/press_site/english/pages/press_releases/121203.html 10/1 2005

http://www.rael.org/swedish/pages/raeltv/asx/aug6_57_256.asx 17/4 2005

There is no God (officiell hemsida)

<http://www.thereisnogod.info/English/Intro.html> 12/11 2008

Youtube/Raël-TV (Raëliansk Youtube-kanal)

<http://www.youtube.com/watch?v=tiPm0iSVrRY> 27/3 2009

Publicerat material

Adamski, George, *Flying Saucers Farewell*, London: Abelard-Shuman 1961.

Adamski, George, *Inside the Space Ships*, London: Arco Publishers 1956.

Alston, William P, "Teleological Argument for the Existence of God", Paul Edwards (ed.), *The Encyclopedia of Philosophy*, New York: Macmillan 1967, s. 84-88.

Arnold, Kenneth & Ray Palmer, *The Coming of the Saucers. A Documentary Report on Sky Objects That Have Mystified the World*, Amherst: författarna 1952.

Barker, Eileen, "The Scientific Study of Religion? You Must Be Joking!", *Journal for the Scientific Study of Religion* 34, 1995: 3, s. 287-310.

Bartholomew, Robert E. "The Quest for Transcendence: An Ethnography of UFOs in America", *The Anthropology of Consciousness* 2, 1991: 1-2, s. 1-12.

Beek, Walter E. A. van, "Dogon Restudied: A Field Evaluation of the Work of Marcel Griaule", *Current Anthropology* 32, 1991: 2, s. 139-167.

Bethurum, Truman, *Aboard a Flying Saucer*, Los Angeles: DeVorss & Co. 1954.

Bibeln, Bibelkommissionens översättning, Örebro: Bokförlaget Libris 1999.

Blavatsky, H. P. *The Secret Doctrine*, Volym I, Pasadena: Theosophical University Press 1974 (ursprungligen publicerad 1888).

Blumrich, Josef F. *Då öppnades himmelen*, Malmö: Berghs 1974 (ursprungligen publicerad på tyska).

- Brasington, Virginia F. *Flying Saucers in the Bible*, Clarksburg: Saucerian books 1963.
- Carré, Meyrick H. "Physicotheology", Paul Edwards (ed.), *The Encyclopedia of Philosophy*, New York: Macmillan 1967, s. 300-305.
- Chryssides, George D. "Is God a Space Alien? The Cosmology of the Raëlian Church", *Culture and Cosmos* 4, 2000: 1, s. 36-53.
- Chryssides, George D. "Scientific Creationism: a Study of the Raelian Church", Christopher Partridge (ed.), *UFO religions*, London: Routledge 2003, s. 45-61.
- Clark, Jerome, *The Emergence of a Phenomenon. UFOs from the Beginning through 1959*, The UFO Encyclopedia Volume 2, Detroit: Omnigraphics, Inc 1992.
- Clark, Jerome, "The Extraterrestrial Hypothesis in the Early UFO Age", David M. Jacobs (ed.), *UFOs and Abductions. Challenging the Borders of Knowledge*, Lawrence: University Press of Kansas 2000: s. 122-140.
- Cohen, Daniel, *The Great Airship Mystery*, New York: Dodd, Mead & Company 1981.
- Condon, Edward U. "Summary of the Study", Daniel S. Gillmor (ed.), *Final Report of the Scientific Study of Unidentified Flying Objects. Conducted by the University of Colorado under Contract to the United States Air Force*, New York: E. P. Dutton & Co 1969, s. 7-50.
- Coppens, Filip, "Sirius Mystery, The", Ronald D. Story (ed.), *The Encyclopedia of Extraterrestrial Encounters. Illustrated A-Z Guide to All Things Alien*, New York: New American Library 2001, s. 550-552.
- Crow, Douglas S. "Islamic Messianism", Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, New York: Macmillan Publishing Company 1987, s. 477-481.
- Davidson, A. B. "God in OT", James Hastings (ed.), *A Dictionary of the Bible*, Edinburgh: T. & T. Clark 1910, s. 196-205 (ursprungligen publicerad 1899).
- Davis, Isabel C. "Meet the Extraterrestrial", *Fantastic Universe* 8, 1957: 5, s. 31-59.
- Dean, John W. *Flying Saucers and the Scriptures*, New York: Vantage Press 1964.
- Dione, R. L. *God Drives a Flying Saucer*, New York: Bantam Books 1969.
- Downing, Barry H. *The Bible and Flying Saucers*, Philadelphia: J. B. Lippincott Company 1968.
- Drake W. R. *Gods or Spacemen?* Amherst: Amherst Press 1964.
- Däniken, Erich von, *Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna*, Malmö: Berghs 1969 (ursprungligen publicerar 1968 på tyska).
- Däniken, Erich von, *Gudarnas spår*, Malmö: Berghs 1973 (ursprungligen på tyska).
- Däniken, Erich von, *Gudasääd*, Malmö: Berghs 1972 (ursprungligen på tyska).
- Edwards, Paul, "Atheism", Paul Edwards (ed.), *The Encyclopedia of Philosophy*, New York: Macmillan 1967, s. 174-189.
- Einstein, Albert, "Science and Religion", *Science Philosophy and Religion - A Symposium*, New York: Conference on science, philosophy and religion in relation to the democratic way of life, inc. 1941: s. 209-214.

- Ellwood, Robert S. *Religious and Spiritual Groups in Modern America*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall 1973.
- Evans-Pritchard, E. E. *Witchcraft, Oracles and Magic among the Azande*, Oxford: Oxford University Press 1937.
- Festinger, Leon, Henry W. Riecken & Stanley Schacter, *When Prophecy Fails*, Minneapolis: University of Minnesota Press 1956.
- Fort, Charles, *The Book of the Damned*, Mineola: Dover Publications 2002 (Ursprungligen publicerad 1919).
- Fuller, John G. *The Interrupted Journey*, New York: Dell Publications 1967.
- Gardner, Martin, *Fads & Fallacies in the Name of Science*, Mineola: Dover 1957.
- Griaule, Marcel & Germaine Dieterlen, "The Dogon", Daryll Forde (ed.), *African Worlds*, Hamburg: LIT Verlag 1999: s. 83-110 (ursprungligen publicerad 1954).
- Grünschloß, Andreas, "Ancient Astronaut' Narrations - A Popular Discourse on Our Religious Past", *Marburg Journal of Religion* 11, 2006: 1, s. 1-25.
- Hammer, Olav, *Claiming Knowledge. Strategies of Epistemology from Theosophy to the New Age*, Leiden: Brill 2001.
- Harris, Marvin, *The Rise of Anthropological Theory*, London: Routledge & Kegan Paul Ltd 1969.
- Hirschfelder, Arlene & Paulette Molin, *The Encyclopedia of Native American Religions*, New York: Facts on File, Inc. 1992.
- Hudson, W. D. "What Makes Religious Beliefs Religious?", *Religious Studies* 13: s. 221-242.
- Hultkrantz, Åke, "Configurations of Religious Belief among the Wind River Shoshoni", *Ethnos* 21: 1956, 3-4, s. 194-215.
- Hynek, J. Allen, *The UFO Experience. A Scientific Inquiry*, London: Abelard-Schuman 1972.
- Jung, C. G. *Flying Saucers. A Modern Myth of Things Seen in the Skies*, London: Routledge & Kegan Paul 1959.
- Ibn Aharon, Y. N. (Yonah Fortner), "Extraterrestrialism as an Historical Doctrine - Part One - The Extraterrestrial Factor in the Cultural Development of Early Man", *Saucer News* 5: 1957, 1, s. 7-10.
- James, George Alfred, "Atheism", Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, New York: Macmillan Publishing Company 1987, s. 479-490.
- Jessup, Morris K. *The Case for the UFO*, New York: Bantam Books 1955.
- Jessup, Morris K. *UFO and the Bible*, New York: The Citadel Press 1956.
- Koranen*, Översatt från arabiskan av K. V Zetterstéen, Stockholm: Wahlström & Widstrand 1979.
- Lancaster, Lewis R. "Maitreya", Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, New York: Macmillan Publishing Company 1987, s. 136-141.
- Le Poer Trench, Brinsley, *The Sky People*, London: Tandem 1972 (ursprungligen publicerad 1960).

- Leslie, Desmond & George Adamski, *Flying Saucers Have Landed*, London: Werner Laurie 1953.
- Lewis, James R. (ed.), *The Encyclopedic Sourcebook of UFO Religions*, Amherst: Prometheus Books 2003.
- Lewis, James R. (ed.), *The Gods Have Landed. New Religions from Other Worlds*, Albany: State University of New York Press 1995.
- Lewis, James R. (ed.), *UFOs and Popular Culture. An Encyclopedia of Contemporary Myth*, Santa-Barbara: ABC-Clío 2000.
- Liljegren, Anders & Clas Svahn, "Ghost Rockets and Phantom Aircraft", John Spencer & Hilary Evans (eds.), *Phenomenon. Forty Years of Flying Saucers*, London: Futura Publications 1988, s. 53-60.
- Long, Jerome H. "Culture Heroes", Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, New York: Macmillan Publishing Company 1987, s. 175-178.
- McConnell, David F. *Flying Saucers of the Lord*, Miami: Economy Printing Company 1969.
- Melton, J. Gordon, "New Thought and the New Age", James R. Lewis & J. Gordon Melton (eds.), *Perspectives on the New Age*, Albany: State University of New York Press 1992, s. 15-29.
- Melton, J. Gordon, "The Contactees: A Survey", James R. Lewis (ed.), *The Gods Have Landed. New Religions from Other Worlds*, Albany: State University of New York Press 1995, s. 1-13.
- Obsequens, Julius, "A Book of Prodigies After the 505th Year of Rome", Alfred C. Schlesinger (övers.), *Livy XIV. Summaries, Fragments, and Obsequens*, Loeb Classical Library, London: Heinemann 1967, s. 238-319.
- Owen, H. P. "Theism", Paul Edwards (ed.), *The Encyclopedia of Philosophy*, New York: Macmillan 1967, s. 97-98.
- Pagels, Elaine, *The Origin of Satan*, New York: Random House 1995.
- Paley, William, *Natural Theology. Or Evidence of the Existence and Attributes of the Deity, Collected from the Appearances of Nature*, Oxford: Oxford University Press 2008 (ursprungligen publicerad 1802).
- Partridge, Christopher (ed.), *UFO Religions*, London: Routledge 2003a.
- Partridge, Christopher, "Understanding UFO religions and Abduction Spiritualities", Christopher Partridge (ed.), *UFO Religions*, London: Routledge 2003b, s. 3-42.
- Pike, Kenneth L. *Language in Relation to a Unified Theory of the Structure of Human Behavior*, Part I, Glendale: Summer Institute of Linguistics 1954.
- Porter, J. R. "Muhammad's Journey to Heaven", *Numen* 21, 1974: 1, s. 64-80.
- Raël (Claude Vorilhon), *Intelligent Design - Message from the Designers*, Nova Diffusion 2005.
- Raël (Claude Vorilhon), *Le livre qui dit la veriete. Le message donné par les extra-terrestres*, Clermont-Ferrand: L'édition du message 1974.

- Raël (Claude Vorilhon), *Les extra-terrestres m'ont emmené sur leur planète. Le 2eme message qu'ils m'ont donné*, Vaduz: Fondation Raélienne 1978.
- Raël (Claude Vorilhon), *Let's Welcome Our Fathers from Space. They Created Humanity in Their Laboratories*, Tokyo: AOM Corporation 1986.
- Raël (Claude Vorilhon), *Sensual Meditation. Awakening the Mind by Awakening the Body*, Nova Diffusion 2002.
- Raël (Claude Vorilhon), *The Maitreya. Extracts from His Teachings*, Vaduz: The Raëlian Foundation 2004.
- Raël (Claude Vorilhon), *The True Face of God*, The Raëlian Religion 1998.
- Raël (Claude Vorilhon), *Yes to Human Cloning. Eternal Life Thanks to Science*, Vaduz: The Raëlian Foundation 2001.
- Ringberg, James S. *Flying Saucers and the Bible*, New York: Flying Saucer News 1963 (ursprungligen publicerad 1956).
- Rosenberg, Samuel, "UFOs in History", Daniel S. Gillmor (ed.), *Final Report of the Scientific Study of Unidentified Flying Objects. Conducted by the University of Colorado under Contract to the United States Air Force*, New York: E. P. Dutton & Co 1969, s. 481- 502.
- Rothstein, Mikael, "Da Gud blev til en lille grøn mand fra rummet. Et eksempel på mytologisk kontinuitet og inversion", *Religionsvidenskabeligt tidsskrift* 21, 1992: s. 25-43.
- Rothstien, Mikael, "Drømmen om den nye helligdom. Arkitektur, geografi og religiøs symbolik i Rael religionen", *Chaos* 35, 2001: s. 117-136.
- Rothstein, Mikael, "Helligørelse og religiøs argumentation. The international raelian movement og Claude Vorilhon", *Chaos* 20, 1993: s. 137-147.
- Rothstein, Mikael, "Images of the Mind and Images for the Eye. An Iconographical Approach to UFO-Mythology", Tore Ahlbäck (red.), *Dance, Music, Art, and Religion*, Scripta Institute Donneriani Aboensis XVI, Åbo: The Donner Institute for Research in Religious and Cultural History 1996, s. 269-293.
- Rothstein, Mikael, *UFOer og rumsvæsener. Myten om de flyvende tallerkener*, København: Gyldendal 2000.
- Rothstein, Mikael, "UFO-motivet i den aktuelle religionsvidenskabelige forskning", *Chaos* 29, 1998: s. 81-91.
- Saler, Benson, "Supernatural as a Western Category", *Ethos* 5, 1977: 1, s. 31-53.
- Scott, Eugenie C. "Antievolution and Creationism in the United States", *Annual Review of Anthropology* 26, 1997: s. 263-289.
- Sendy, Jean, *Those Gods Who Made Heaven & Earth. The Novel of the Bible*, New York: Berkley Publishing Corporation 1972 (ursprungligen publicerad på franska 1969).
- Sentes, Bryan & Susan Palmer, "Presumed Immanent. The Raëlians, UFO Religions, and the Postmodern Condition", *Nova Religio* 4, 2000: 1, s. 86-105.

- Spiro, Melford E. "Religion: Problems of Definition and Explanation", Michael Banton (ed.), *Anthropological Approaches to the Study of Religion*, A.S.A monograph 3, London: Tavistock Publications Limited 1966: s. 85-126.
- Story, Ronald D. "Elohim", Ronald D. Story (ed.), *The Encyclopedia of Extraterrestrial Encounters. Illustrated A-Z Guide to All things Alien*, New York: New American Library 2001, s. 168.
- Story, Ronald D. *Guardians of the Universe?* New York: St.Martins Press 1980.
- Stupple, David "Historical Links Between the Occult and Flying Saucers", *Journal of UFO Studies* new series 5, 1994: s. 93-108.
- Stupple, David, "The Man Who Talked with Venusians", Curtis Fuller (ed.), *Proceedings of the First International UFO Congress*, New York: Warner Books, Inc. 1980, s. 261-271.
- Swedenborg, Emanuel, *Jordkloten i vår solverld hvilka kallas planeter och jordkloten i stjernhimmelen samt deras inbyggare, äfvensom andarne och änglarna der på grund af hvad som blifvit hördt och sedt*, Stockholm: Nykyrkliga bokförlaget 1895 (Ursprungligen publicerad på latin 1758).
- Terusse, Marcel, "Raelism Through the Eyes of Science", Raël (Claude Vorilhon), *Let's Welcome Our Fathers from Space. They Created Humanity in Their Laboratories*, Tokyo: AOM Corporation 1986: s. 165-175.
- Tumminia, Diana (ed.), *Alien Worlds. Social and Religious Dimensions of Extraterrestrial Contact*, Syracuse: Syracuse University Press 2007.
- Valle, Jacques, *Messengers of Deception. UFO Contacts and Cults*, Berkeley: And/Or Press 1979.
- Voltaire, *Dictionnaire philosophique*, Paris: Édition garnier frères 1954.
- Wilkins, Harold T. *Flying Saucers on the Moon*, London: Peter Owen Limited 1954.

Erik A. W. Östling studerar religionshistoria vid religionshistoriska avdelningen (Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusstudier), Stockholms universitet.